

מבאר תורתו של
מרן הגה"צ
רבי יונה הלוי
פארסט זצ"ל
בעהמחז"ס דברי יונה
וראש ישיבת דעייטרא

דברי יונה

דברי התעוררות לחודש אלול ~ הכנה לימים הנוראים הבעל"ט

דברי יונה על פרשת שופטים

בפרשת השבוע מצינו הפרשה של ערי מקלט.

וכתב החפץ חיים זצ"ל באיזה מקום שמצינו אצל משה רבינו ע"ה שהדבר האחרון שתיקן בימי חייו, היו שלש ערי מקלט בעבר הירדן, משה רבינו במשך ימי חייו פעל ותיקן למען כלל ישראל כל מה שהיו צריכים, הוא היה רועה נאמן לישראל, אבל דבר אחד עדיין לא תיקן עד אז, והוא היה התיקון למי שהרג נפש בשגגה, ואף שהרג נפש, אבל בכל זאת הוא שוגג וצריכים לעזור לו, שהרי יש חשש שגואל הדם ינקם ממנו, ולכן הבדיל משה רבינו ערי מקלט, והענין של ערי מקלט לא היה רק כמו שחושבים הצלה לגוף של ההורג נפש בשגגה, אלא גם הצלה לנפשו, שהרי שם דיברו עמו והביאו אותו לידי תשובה, הוא היה מקבל את העונש שלו בעולם הזה בעיר מקלט, כדי שלא יצטרך לסבול ולקבל עונש בעולם הבא, ושם הם נעשו בעלי תשובה גמורה, דבר זה היה מן הדברים האחרונים שהוא עשה בחייו, כשחיפש מה עוד הוא יכול לעשות ומצא את הדבר הזה.

חודש אלול הוא גם כן כעין עיר מקלט (עיי בני יששכר אלול מ"א אוט"ז), החודש הזה נברא בשביל כל אחד ואחד מאתנו שיעשה בו חשבון הנפש על העבר איך ניהל את השנה האחרונה, ובאמת הוא כולל לא רק את השנה שעברה, אלא גם חטאים ישנים של השנים הקודמות צריך לשוב עליהם, כמו שמצינו בשו"ע (או"ח סי' תר"ז ס"ד) שחטאים שאדם כבר התוודה עליהם בשנה הקודמת, מתוודה עליהם שוב ביום הכפורים הזה, כי התשובה צריכה להיות במשך כל ימי חייו, שמא התשובה שעשה כבר עדיין לא היה בשלימות.

אבל מכל מקום העיקר של חודש אלול הוא לעשות חשבון על השנה שעברה, מה עשיתי במשך השנה, איך בליתי את הזמן היקר, איזה דברים לא עשיתי כהוגן, איזה דברים שאין צריך לשמוע שמעו אזני, ושאין צריך לדבר דיבר פי, כמה דברים מאוסים ומלוכלכים או דברי עזות וחוצפה, או סתם דברים בטלים וביטול הזמן, לב יודע מרת נפשו כמה עליו לתקן, ולזה עשוי חודש אלול לחשוב על אתמול איך היה, וממילא התוצאה מזה הוא מה שנוגע להעתידי, כי כמובן שאם חושבים על האתמול, עושים גם קבלה על להבא.

זה הוא המבט הנכון על חודש אלול, אבל למעשה אני רואה אצל רוב בחורים מבט שונה על אלול, וחושבים על מה יהיה בזמן הבא בישיבה, על איזה חברותא יהיה לו אז וכדומה, אמנם הוא מבין שאלול הוא זמן של חשבון, אבל היצר הרע מסיתו שהחשבון יהיה בדברים כאלו, חודש אלול בודאי לא עשוי לזה, דבר זה הוא רק פועל יוצא, שאם במשך חודש אלול ותשרי הוא עושה תשובה על מה שצריך, ומקבל על עצמו קבלות טובות על להבא, ממילא הזמן הבא כבר יהיה לאין ערוך שונה ממה שהיה הזמן הקודם, אבל לחשוב בחודש אלול על איך יהיה הזמן הבא אין זו העבודה של הימים האלו.

עכשיו צריך לחשוב מה לעשות כדי שלא יהיה בעל מום, שלא יהיה מלא עם חטאים ביום הדין, אם הלילה הוא נכשל בעניני ממונות ישלם ויתקן, כדי שייכנס נקי ליום הדין, אם עשה ח"ו בדיחה על חשבון חבירו, והלבין פני חבירו ברבים, וכן יש כל כך הרבה דברים שצריך לדאוג עכשיו ולסדר לקראת ימי הדין, כדי שלא יכנס עם חטאים שבין אדם לחבירו שאפילו יום הכפורים אינו מכפר עליהם עד שירצה את חבירו, בזה צריך לחשוב עכשיו איך אני נגיש לפלוני ומפייסו, כן צריך לעשות חשבון ותשובה על מה שפגם בין אדם למקום באופן שעושים תשובה על פי הלכה, היינו עם חרטה על העבר וקבלה על להבא, הלא יש לכל אחד כל כך הרבה על מה לעשות תשובה ולהתכונן לקראת ימי הדין, ובה צריכים לעסוק עכשיו, ושאר הענינים שהוא רוצה לשנות כאן בישיבה, זה כבר יבוא ממילא.

אנו רואים בנוסח היודיו של אשמנו בגדנו וכו', וכן בנוסח על חטא שתיקנו לומר ביום הכפורים, שאומרים החטאים לפי סדר האל"ף ב"ת, ומדויק הרה"ק ר"ר בונם מפשיסחא זי"ע דלכאורה מדוע אומרים זאת לפי סדר הא"ב, הלא יודיו הוא דבר שצריך לבוא מעומק הלב של האדם, ואינו כאיזה פזמון שאומרים בדרך נאה בחרוזים, אלא התירוץ הוא שאין ברירה אחרת, כי אטו כרוכלא לייך ולימני כל החטאים שאדם צריך לשוב עליהם, הלא לא יגמרו אף פעם, אבל כשאומרים אותו לפי סדר הא"ב, יודעים שאחרי שמגיעים לאות ת' ממילא כבר מסיימים, ולכן תיקונוהו לפי סדר א"ב, כי לא היה ברירה אחרת למנות את כל מה שהאדם חוטא.

אחד מן הדברים שצריך לעשות עליהם חשבון הנפש ולשוב בתשובה, הוא עניני הנסיעות לבית, בחור שנסע הרבה לביתו גם כשלא היה לו צורך אמיתי בכך, או שהלך במקומות שצריכים שמירה מראיות אסורות, צריך לחשוב לעצמו היטב ולעשות תשובה על זה, ולקבל לעצמו קבלה גמורה על העתיד שלא יכנס למקומות כאלו שיש בהם נסיונות כשאין הוא מוכרח לזה, וכבר איני מדבר עכשיו על מי שכבר חטא בענינים יותר חמורים שכבר נכשל בעניני קדושה, מי שהגיע רח"ל למצב כזה יודע בעצמו שהוא צריך לעשות תשובה.

כן צריך כל אחד לחשוב בעצמו בכל הענינים שפגם, הן לגבי בין אדם לחבירו והן לגבי בין אדם למקום, ויקבל על עצמו לגבי העתיד מה יהיה, איך הוא הולך להיות יותר ירא שמים ויהיה לו יותר רצון לעבודת ה', בזה צריך לעסוק בחודש אלול, וממילא כבר יעזרו לו משמים, ויפתחו לו פתח כפתחו של אולם, ויראה שכבר יזמין לו הקב"ה חברותא, וילך לו יותר בקלות בישיבה ובשיעור והכל יהיה יותר טוב, אבל אלו שבמקום לחשוב על תשובה ותיקון על מה שצריך תיקון, חושבים ודואגים על הזמן הבא מה יהיה, וממילא עסוקים בזה גם באמצע הסדר וכדומה, והפועל יוצא של זה הוא ההיפוך שיש התרשלות, והוא מדבר גם שאר ענינים של מה בכך, והוא לומד עכשיו פחות, או איך הוא יגיע ליום הדין הגדול והנורא, מה שאין כן

אם בימים אלה הוא אומר, לא איכפת לי מכלום, אני מעכשיו בעל תשובה והוא לומד בהתמדה, וכן הוא מתנהג עד סוף זמן, הרי הוא מתנהג כמו שצריך, הוא מראה להקב"ה שהוא רוצה להיות טוב, והקב"ה בודאי יעזור לו בכפליים, אני מקווה שאתם מבינים עכשיו יותר טוב מה זה חודש אלול, ועדיין אינו מאוחר, עדיין לא נגמר חודש אלול, יש לכם עוד זמן, תתכוננו להימים הנוראים וממילא יעזור לכם הקב"ה.

בחור המסתובב עכשיו ומדבר דברים אסורים, איזה פנים יהיה לו ביום הדין הבא, לא די לכם מ"ש חז"ל (סוטה מב). שהכרת של בעלי לשון הרע הם מאלו שלא יקבלו פני השכינה, הלא אין לכם מושג עד היכן הדברים מגיעים, תחשבו ותציירו בדמיונכם שמגיע למעלה לגן עדן איזה אדם גדול, והוא רואה אלפי אנשים נכנסים לגן עדן, ואותו דוחפים משם ואין נותנים לו להכנס, הרי זה יהיה כאב נורא שבלתי ניתן להשיגו, ובשמים אין משא פנים ולא יעזור כלום, כשיראו לו שאתה דיברת לשון הרע, ולכן הנך מהארבע כתות שלא יקבלו את פני השכינה, ואם אתה רוצה לתקנו אתה צריך לחזור שוב לעולם ולהתגלגל מחדש, באופן שכבר יהיה לך יותר קשה מהפעם הקודמת, הלא זה יהיה קשה ונורא, והרי אתם מאמינים בדברי חז"ל, והם אמרו שכך יהיה שכת מספרי לשון הרע לא יהיה להם חלק לעולם הבא.

ואם תשאל מה כבר אוכל לעשות מעכשיו עד סוף הזמן, הלא כבר בליתי כל כך הרבה זמן בבטלה ובדיבורים אסורים, ומה כבר ישנתה בכמה ימים אלו, לא כן הוא, אלא עכשיו הוא יכול לתקן, הגם שאינו יכול להחזיר את הזמן שנאבד והלך לריק, אבל הוא יכול עכשיו לתקן את מה שעוד יכול, זה הוא המבט של יהודי בעולם, מה אני יכול לעשות עכשיו, הגם שכבר הפסדתי למפרע כל כך הרבה זמן, אבל הוא אוכל להחזיר, אע"פ שזה רע ומר מאד, אבל כשאדם הוא חולה זמן רב, ועכשיו אומרים לו שיש איזה רופא שיכול לרפאותו, וכי יאמר האדם הלא כבר עבר כל כך הרבה זמן שהייתי עם המחלה, וכי רק עכשיו אלך להרופא לרפא את המחלה, וכי איזה פתי ימנע עצמו בשביל זה שלא ילך אל הרופא, אף אחד לא יאמר כן, אלא מיד כשישמע שיש מי שיכול לעזור לו ישמח מאד, וישתמש בהרפואה שהרופא הזה נותן לו, כן הוא כשמדובר מיסורי הגוף שזה דבר שחולף והולך, אבל כשמדובר מיסורי הנפש שזה נשאר לתמיד, הנפש נשארת לעולם, הרי אנו מאמינים בזה, אם כן על אחת כמה וכמה שאין שייך לומר החשבון הנ"ל, אלא אדרבה צריך להציל את כל מה שעוד ניתן להציל, ולא לחשוב על העבר שלא היה טוב.

אבל היצר הרע מרמה את האדם, ומכלכל אותו עם הסכרא הנ"ל, היצר רוצה ליקח מאנשים את חלק האמונה, לא שח"ו אין מאמינים, אלא שאין רוצים לחשוב על זה, אבל תדעו לכם שכל אחד יכול לחזור בתשובה בכל מצב, הרי הקב"ה הוא מלא חסד ורחמים, ואפילו אדם הכי גרוע יכול לשוב בתשובה בכל עת שירצה, כמו שכתב הרמב"ם (הל' תשובה פ"ב ה"א) שאפילו ברגע האחרון שהאדם עוד חי, הוא יכול לשוב בתשובה, ותשובתו מתקבלת אפילו כל חייו עברו בחטא, כל זמן שהוא חי יכול לשוב.

ולכן כל מי שידע שחטא שדיבר ניבול פה וכדומה, אבל עכשיו הוא יודע שהוא כך והוא רוצה להשתנות, בשמים יעזרו לו, אבל מי שהוא רוצה להמשיך להיות עם תענוגיו, והוא רוצה לדבר עם פיו כל מה שרוצה, ואחר כך כשיגמר יפתח את הגמרא, והוא רוצה עוד להבין את המילים הקדושים של בעלי התוספות וכדומה, יש זכות בשמים לומר אין אנו רוצים את זה, תורה כזו אין מתקבלת למעלה, הרי נתנו לך כלים נקיים, ובהם אתה יכול ליקח כל מה שאתה רוצה, אבל עם כלים מלוכלכים כאלו כמו שיש לך, בזה אין הקב"ה רוצה.

התפללות של חודש אלול צריך להכיר עליהם שהוא חודש אלול, צריכים להתפלל אחרת, כל אחד הרי יודע את החבילה שלו, והוא רוצה שיתקבלו תפלותיו ותשובתו לרחמים ולרצון, ולכן צריך להתכונן לזה בתפלה של חודש אלול, צדיקים היו מרגישים בעצמם שהם מלאים חטאים ועוונות ופחדו ורעדו מאימת הדין, כל שכן אנחנו, הרה"ק מאלכסנדר זצ"ל כותב באיזה מקום, אם חטאי היו מריחין, הכל ממני היו מבריחין, הוא הרגיש שהוא מלא חטאים מכף רגל ועד ראש, ומה שאנשים באים אליו, זהו משום שאין יודעים את חטאיו, אבל אם היו יכולים להריח את חטאיו הכל היו בורחים מפניו, הרה"ק רבי הלל מקאלמיי זצ"ל כותב באיזה מקום שהוא מבקש רחמים עליו, והוא מזכיר את שמו ושם אמו, שהעולם חושבים אותו לצדיק אבל באמת אני רשע, והרי מסתמא אנו יכולים לאחל לעצמנו שנהיה בעל עבירה כזו, וכי איזה עבירות היו לו, אבל צדיקים וקדושים הרגישו כך.

אתם עוד עוברים יש לכם אפשרות להשתנות, ואתם בודאי צריכים להתחרט על איך התנהגתם עד עכשיו, באיזה טפשות וסכלות, ומצד שני לקבל על עצמיכם קבלות על להבא, כדי שלא תשובו לזה החטא לעולם, אם

החבר פלוני אינו טוב לי, ראיתי כמה שהזיק לי במשך הזמן העבר, מהיום אפסיק לדבר עמו, הוא ימצא חבר אחר ואולי גם הוא ישוב בתשובה, וצריך להתפלל על זה שיוכל ללמוד תורה כמו שצריך ובלב טהור, ושלא ישל ויפול ח"ו בעבירות מלוכלכות, ואפילו רק בדברים של חולין שסוף כל סוף יש בהם ביטול תורה, ואפילו שיחה בטלה שבין איש לאשתו מגידין לו לאדם בשעת הדין (הניגה ה:), ובודאי יש לנו חבילות גדולות, יש לנו הרבה על מה לעשות תשובה, אבל יש לנו הקב"ה בורא עולם שמצפה לתשובתנו, והוא יקח את התשובה שלנו מתי שנעשה תשובה, העיקר שנעשה תשובה.

גם יש להתחזק בשמירת הזמנים, וכמו כל אדם שהוא עובד כדי להרויח כסף שיוכל להביא לחם לפי הטף, הוא רץ בבוקר וממהר לעבודה אם לחטוף את הרכב או את הבאס וכדומה, הוא יודע שיש זמן ואסור לו לאחר את הזמן, ואיך זה שבחור שכל יומו בנוי על תורה שהוא הדבר היקר והקדוש מכל, והוא מתיר לעצמו להגיע שעה או חצי שעה מאוחר מן הזמן, בזה הוא מזלזל בגודל קדושת התורה, הרי הימים האלו הם הימים היפים ביותר בחיים, אין לכם עוד דאגות, יש לכם אוכל ושתייה ושינה, מדוע לא תנצלו את כל זמניכם ללמוד תורה, הלא אף פעם לא יהיה לכם כך, ואפילו בחור שכבר חושב שהוא יושב ולומד, והוא מגיע בזמן לסדר, אבל הוא חושב שאי אפשר ללמוד ברציפות, אלא יושב מול הגמרא הפתוחה ומשוחח, ואינו מדבר כבר אם זה הוא דברים בטלים או דברים אסורים ליצנות ולשון הרע וכדומה, אבל הרי הוא מבזה את התורה, הוא מבזה את הגמרא הקדושה המונחת לפניו.

יש הרי כל כך הרבה חולי ומכאוב בעולם, אבל שוכחים שאין יסורים בלא חטא ואין מיתה בלא עון, הכל בא על ידי החטאים, וכל אחד אם יבדוק קצת יראה שכל אדם יש לו במהלך חייו ים של יסורים, ואם נותנים לו משמים בריאות וכח ואפשרות ללמוד, צריך לנצלו כדי שלא יקבל ח"ו יסורים, במשך שנה זו הרי איבדנו כל כך הרבה צדיקים, היהודים האלו לא חיו בשביל עצמם, הם לא התפללו להקב"ה על עצמם, הם היו עסוקים לנקות ולזכך את האויר בעולם, אבל לא היו צריכים לעצמם כלום, הם רצו ונסעו בעולם כדי לפעול למען הקב"ה, ויותר מזה לא היה איכפת להם, ומן השמים מצפים מאתנו, אנו צריכים לעבוד יותר, אבל זה אינו מובן לחלוטין מי שמתעלם מהחשבון שצריך לעשות בחודש אלול, וחושב שהוא עושה את המוטל עליו ואין לו מה לתקן.

הקב"ה מחכה לנו ומבקש מאתנו (שהש"ר פ"ה ס"ג) פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם, ויש לפרש בדרך רמז, פתחו לי פתח כחודו של מחט, הרי חודו של המחט כשתוחבים אותו דוקר וכואב קצת, זה הוא מה שהקב"ה אומר להאדם, פתחו לי פתח כחודו של מחט, שתתן לכם איזה דקירה קטנה שיכאב לכם קצת, אפילו שזה כואב תעשו את זה בשבילי, ואז אני אתן לך הרווחה גדולה כפתחו של אולם, שתוכל להכנס לשם עם כל המוונות כמו שצריך להכנס, לפתחו של אולם ומשם להיכל עד לבית קדשי הקדשים, ששם נכנס הכהן גדול ביום הכפורים לכפר על בני ישראל. זה מה שנדרש מכם עכשיו, הפתח של חודו של מחט, שכואב קצת, איזה התאמצות קטנה למען הקב"ה, מעט יסורים לסבול למען הקב"ה.

אבל רבותי, אולי אני טועה, אני דן את כל אחד מכם לכף זכות, אבל איני רואה את המצב הזה כאן, איני מרגיש את האלול בישיבה, הרי כאן הוא מקום קדוש, והזמן הוא קדוש, ועוסקים בדבר קדוש, כל כך הרבה קדושות מתקבצות יחד, והיה צריך להרגיש זאת בישיבה, איני רואה שבחורים מסתובבים מודאגים ממצב התשובה שלהם, ומה עוד צריך לתקן כדי שיכנס ליום הדין זך ונקי, אלא יש דאגות של חברותות וכדומה, אבל אין מכירים על הפנים שכואב שכבר עברה שנה, וכבר כמעט נמצאים באמצע של חודש אלול, ועוד לא נתתי שום תנועה, לא התחלתי עוד להתרום ולהתעלות, אני עוד מתנהג כמו באמצע השנה כאילו שזה היה עכשיו תענית אסתר או פורים וכדומה, כן נראית התפלה והלימוד, הוא אינו משים לב שהוא בדרך לא טובה ושהוא צריך להשתנות, ועכשיו הוא הזמן לכך.

פעם יפתחו לאדם את העיניו ואז יראה הכל ויעשה חשבון, ובודאי ידונו כל אדם לפי ערכו, כי בחורי ישיבה שיש להם יותר אפשרות להשתפר, להם יעשו חשבון אחר לגמרי, מאשר עם אדם בשוק שאינו יודע מה רוצים ממנו, עכשיו הוא הזמן לזה ותחשבו היטב בכל הדברים שאמרתי, אם הוא חושב שיש דברים שאין שייכים לו, למשל שהוא מרגיש שהוא לומד כל הזמן ואינו מדבר שום דבר רע, והוא נהר כשהוא עושה ברכה ואומר ברוך אתה ה' שמתכוון כמו שצריך, לבחור כזה לא דיברתי אשירי לו ואשרי חלקו, אבל אני חושש שמעת מאד בחורים ימצאו שהם במצב כזה אחרי שיעשו חשבון, אלא להיפוך רובם ימצאו שזה עוד יותר חמור ממה שאמרתי, והיה צריך לכתוב על מצבם, והקב"ה יקשיב לקול בכיים שימה דמעתי בנאדך, כשיבכה

ויאמר הרי רציתי להיות בחור טוב ולעשות רצון השם, והנה איך אני נראה, איך עברה השנה, ובימים האלו יקבל על עצמו להיות שונה מכאן ואילך, ואז בודאי יעזור לו הבורא כל עולמים.

החידושי הר"ם מבאר באיזה דרשה לשבת שובה הפסוק (תהלים לד טו) סור מרע ועשה טוב. הפשט הפשוט הוא שלא לעשות רע כי אם טוב, אבל הרי זה דבר שמוכן מאליו ובודאי שכן צריך לעשות, ומה החידוש בזה, ומפרש שהרי לפעמים אדם מתחיל להתבונן איך עברו ימיו עד עכשיו, והוא רואה כמה רע הוא כבר עשה, וכמה הוא ליכלך את נשמתו, והוא מרגיש שאינו יכול להתחיל עכשיו דף חדש, הוא צריך מתחלה לתקן את העבר, ורק אחר כך יוכל להתחיל לעשות טוב, לכן אומר הכתוב שאינו כן, אלא סור מרע, תשכח מן הרע שכבר היה, אל תחשוב על זה, זה אתה כבר יודע, אלא תתחיל מעכשיו לעשות טוב, תתעסק עם הטוב ולא עם הרע, ואחר כך כשכבר תהיה במדרגה יותר גבוהה, וכבר יהיה לך חשבון ודף חדש של טוב, אז תתחיל לעשות חשבון גם למפרע ולתקן את הרע.

המשנה (אבות פ"א מ"ד) תובע אם לא עכשיו אימתי. העכשיו הזה שיש לכם כבר לא יהיה יותר, חודש אלול יש רק פעם אחת בשנה, וכמה שנים האדם כבר חי, וחלק מהדשי האלו שלכם הרי כבר עברו, וחלק מהודש אלול הזה גם כן כבר עבר, ואיך הוא ניצל את כל ההזדמנות האלו, כל אחד יודע בעצמו, וכמה זמן עוד יכולים לשחק בזה, הרי כבר הגיע הזמן לשוב בתשובה שלמה, אבל סור מרע, תשכח את מה שחיה, אל תתעסק עם הרע, אלא עשה טוב, תתחילו לעשות טוב מכאן ואילך, תקבלו על עצמכם קבלות טובות על העתיד, ואת העבר כבר תתקנו אחר כך, כשתהיו כבר במדרגה גבוהה יותר, והקבלות שלכם כבר תדו רגילים להתנהג כן, אחרי העשה טוב, אז תתקנו למפרע את כל הטעון תיקון.

אצל מנחת חביתין כתיב (ויקרא יג) זה קרבן אהרן ובניו וגו' מנחה תמיד וגו'. ופירש"י אף ההדיוטות מקריבין עשירית האיפה ביום שהן מתחנכים לעבודה, אבל כהן גדול בכל יום שנאמר מנחה תמיד וגו'. וכתבו המפרשים בכיבוד הענין, שכהן גדול היה צריך להיות במדרגה כזו, שכל יום יהיה בעיניו התחדשות כזו, כאילו הוא עושה עכשיו העבודה ראשונה בחייו, ולכן היה צריך להביא מנחת חביתין בכל יום, כאילו הוא מתחנך עכשיו לעבודה, כמו שכהן הדיוט מביא מנחה ביום שהוא מתחיל לעשות עבודה, כן היה הכהן גדול בכל יום, עכ"פ רואים מזה שכהן גדול צריך לגשת אל העבודה באופן אחר מכהן הדיוט, דורשים ממנו מדרגה גדולה יותר, הוא כעין אדם חדש בכל יום, ולכן הוא מביא בכל יום מנחת חביתין בשביל עצמו, כי הוא נעשה אדם חדש, וזה צריך להיות מוסר השכל, שאדם יכול להתחדש ולהתעלות בכל יום, שיהיה כאילו היום הוא מתחיל את העבודה, ולא ישפיע עליו כלום מה שהיה עד עכשיו, ה"כ"ע נתן לנו מתנה עצומה והוא החודש הזה חודש אלול, חודש של רחמים וסליחות, אנשים אין יודעים אפילו איזה מתנה הוא זה, ניתן לנו חודש שבו האדם יעשה לעצמו חשבון על כל מה שעשה, בחודש הזה צריכים להתבונן איך נראים חיינו עד עכשיו ואיך הוא רוצה שחיינו יראו מכאן ואילך.

סיפר הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצ"ל בדרך מוסר, שהיה איזה עיר אחת שבו היה בית חולים טוב לרפאות את החולים, אנשים שנכנסו שמה עם מחלה יצאו משם בריאים, אבל במשך הזמן שמו לב, שכל חולה היוצא משם אע"פ שנרפא ממחלתו, הוא מקבל עם הזמן מחלה חדשה, מחלה אחרת, וזה היה חידוש פלא אצלם, והם לא ידעו מה הוא הסיבה לכך.

לאחר בירורים רבים הדק היטב נתברר להם הענין, והוא כי בית החולים הזה היה מאוד ישן, שבמשך מאות שנים הגיעו לשם חולים ונתרפאו, ובאותם ימים עדיין לא ידעו מה שיודעים היום על איך לשמור על נקיות המקום שלא יכנסו המחלות לתוך הקירות, ושם נבלעו המחלות בקירות, ונתרבו המחלות במשך השנים, עד שכל הקירות היו מלאים מחלות, ולכן כל חולה שהגיע לשם אף שנרפא ממחלתו, אבל במשך הזמן שהחולה שהה שם, ובפרט אדם חולה שהוא תשוש כח הוא עלול יותר להדבק במחלה אחרת, ולכן לא היה אדם יוצא משם בריא אולם, כי תמיד אחרי שנתרפא ממחלה אחת נדבק בו מחלה אחרת, אחת מן המחלות הספוגות שם בקירות הבית, כשעלו על סוד הענין, לא היה להם ברירה, אלא סתרו והרסו את כל הבית חולים עם כל המחלות שבקירותיו, ובנו במקומו בית חולים מחדש, וזה כבר היה כמו כל בית חולים אחר, שהחולים שבו נתרפאו לחלוטין ויצאו משם בריאים ושלמים בלא מחלה אחרת.

והיה אומר הגאון ר' אלחנן שזה מוסר השכל לענין רוחניות, שהרי אמרו חז"ל (תענית יא.) שקורות ביתו של אדם מעידין עליו בשעת הדין, שהקירות רואות וסופגות את העבירות שעשה, והם מעידין עליו ומספרים כל מה שעשה, ולכן רואים לפעמים שאדם עשה איזה חטא, והוא חושב שהעבירה

כבר איננה, הוא כבר שכח ממנה והתחיל דף חדש, אבל העבירה שעשה נשאר ספוג בקירות הבית, ואם עשה עבירה בבית המדרש ח"ו נשאר העבירה בבית המדרש, המקום ספוג ובלוע את העבירות, כמו שרואים בסיפור הנ"ל שאפילו בגשמיות יש דבר כזה שהקירות מלאות מחלות, כל שכן ברוחניות שהוא כן, ממילא מקום שנעשה בו כמה חטאים, נעשה מקום שמושך אותו לעשות עוד חטאים, כי המקום מלא בזה, וההיפוך בהיפוך שמרובה מדה טובה, אם עשה מצוות בבית, נעשה הבית בלוע עם מצוות, וממילא הבית הוא מקום נקי וטהור, וזה מושך אותו לעוד מצוות, מצוה גוררת מצוה, וכל אדם שמוגיע למקום כזה, הוא מרגיש בעצמו רצון להיות יהודי טוב וירא שמים ולעשות רצון הבורא, כי הבית נבלע במצוות ובמעשים טובים ויראת שמים.

הרי זה דבר ברור לכולנו שהחודש הזה חודש אלול ניתנה לנו למטרה זו, כדי שהאדם יעשה בו חשבון הנפש, וכמו שכתבו דורשי רשומות, שהראשי תיבות של אלול הוא אני לדודי ודודי לי, וכן כל שאר הרמזים הרמזים בשם החודש, ואין בזה שום ספק שהחודש הזה הוא מיועד לתשובה ומעשים טובים ותיקון המעשים וחשבון הנפש, אני מסיים בכקשה זאת, תעשו לעצמכם חשבון הנפש, אתם נמצאים בתקופה הטובה ביותר בימים האלה בישיבה, ואף אחד אינו יכול לעזור לכם כמו שאתם בעצמכם, אם הייתי יכול לעשות יותר הייתי עושה, איני יכול לעשות את העבודה במקומכם, אני רק יכול לבקש ולהתפלל בעדכם, ואני עושה כן, כל אחד מכם יכול לבקש ולהתפלל על עצמכם ועל אחרים להתעלות בתורה ויר"ש, ואז הקב"ה ימחול לכם על העבר, ויכניס בכם את הרעיונות שצריכים כדי לעזור לכל אחד להתחזק בתורה ויראת שמים, ותזכו לשנה טובה ומבורכת.

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו'.

הנה נכנסנו עכשיו לחודש אלול, שבו צריך האדם להתבונן עם נפשו על השנה שעברה עליו, ומרגלא בפי צדיקים וישרים שבחודש אלול הרי אפילו הדגים בים חיל ורעדה יאחזון מפחד יום הדין, ומלאכים יחפזון ויאמרו הנה יום הדין, וא"כ צריך האדם לעשות קצת חשבון הנפש, באיזה אופן הוא מתכוון לקראת יום הגדול והנורא.

ונקדים קצת שמעתתא, דהנה במשנה [עדיית פ"א ו] אמר רבי יהודה אם כן למה מזכירין דברי היחיד בין המרובין לבטלה, שאם יאמר האדם כך אני מקובל יאמר לו כדברי איש פלוני שמעתי ע"כ. והנה יש גירסא למה מזכירין דברי היחיד לבטלה ב"ן מבאר ענין הביטול של דעת המיעוט לדעת הרוב דיש בו כמה אופני הבנה, א' י"ל דמכיון דאחרי רבים להטות, היינו שהמיעוט מוכרח לקבל את דעת הרוב, וא"כ הוי כאילו אין עוד כאן מיעוט כלל. והב' י"ל דהמיעוט אינו מודה אל הרוב, אבל אין אנו מתחשבים עם סברת המועט כיון שהמה מיעוט נגד הרוב, ויש עוד אופן בזה דגם סברת המיעוט הוא סברא, אלא שהתורה צוה אותנו לפסוק כדעת הרוב. והנפק"מ בזה דמכיון דקי"ל דאין בי"ד יכול לבטל דברי חבירו אא"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין, א"כ אם יתקבץ אח"כ בי"ד גדול בחכמה ובמנין, הרי אם נאמר כסברא הראשונה דהמיעוט התבטל אל הרוב, והוי כאילו הבי"ד כולו פסק כשיטת הרוב, א"כ צריך שיהיה הבי"ד הגדול בחכמה ובמנין, שיהיה המנין מרובה ממנין כל הבי"ד הקודם, ולא רק ממנין הרוב, ולסברא השני צריך שיהיה הבי"ד השני גדול במנין ממנין הרוב שהיה בבי"ד הקודם, כי המיעוט לא התבטל ברוב. ולסברא השלישי הרי גם יכולים לצרף מנין המיעוט של הבי"ד הקודם להוסיף אל המנין של הבי"ד המאוחר, וביחד לבטל את הבי"ד הקודם. ולפי"ז מיושב הגירסא למה מזכירין דברי היחיד לבטלה, דהיינו שאם יעמוד אח"כ בי"ד הגדול בחכמה ובמנין וירצו לבטל הבי"ד הקודם, לכן צריכים לידע אח"כ המנין של דעת המועטים.

ובזה מיושב המחלוקה [סנהדרין ל]. דאחר גמר הדין מכתב היכי כתבי, דמר ס"ל יצא פלוני חייב ומר ס"ל פלוני ופלוני מחייבין ופלוני מזה, ומר ס"ל פלוני יצא חייב או זכאי מדבריהן. וזה תלוי ג"כ בסברות הנ"ל דמ"ד הראשון ס"ל כסברא הראשונה דהמיעוט בטל להרוב וכאילו כולם נקטו דעת הרוב, ולכן יכולים לכתוב פלוני יצא חייב דשוב אין כאן עוד מזכין, ומ"ד השני ס"ל דיש מחייבין ומזכין, אלא דלא נקטו כסברת המיעוט אלא כסברת הרוב, ומ"ד השלישי ס"ל דכותבין שייצא חייב מדבריהן, והיינו שהוא חייב רק מדבריהן של הבי"ד של עכשיו, אבל עדיין יתכן שיעמוד בי"ד הגדול בחכמה ובמנין ויצטרף אליהם דעת המועטים של עכשיו, ויצא זכאי.

החשבת דאפ"ל דגם החקירה בדין הרוב אי הוי ודאי או ספק תלוי בזה, דלכאורה כל דיני רוב נלמד מדין אחרי רבים להטות, וא"כ זה תלוי אי נשאר כח המיעוט או לא, דאי נאמר דהמיעוט מתבטל בהרוב וכאילו אינו, אז נמצא

לך טוב שאם רק יש להם לחם לאכול ובגד ללבוש הרי די בזה ושוב יש ליכיו על ה' יתברך ויקדישו עצמם כולם לעבוד הש"ת ולא זולת, ובעוה"ר עינו הרואות שלא כן הוא וילכו אחרי ההבל וההבל ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, ויקם דור חדש אשר אם חסר להם אף משהו כבר לא יוכלו להגות בתורה, ואם נדמה לו שהוא קצת עייף אינו יכול עוד להתרכז בלימוד התורה"ק, בו בזמן שהעושה מלאכה לא יעלה בדעתו שבשביל עייפות כמוה מתבטלים מן העבודה, והלא כל זה הוא בזיון עצום להתורה"ק.

ולכן עכשיו בימי אלול צריכים להתעורר ולהתבונן, ומלפנים היה מורגש אפילו אצל כל איש פשוט שהוא חודש אלול שהזכיר עצמו האריך היה נראה חודש אלול אצל אביו ואצל זקינו וזה עורר גם אותו לקדושת הזמן. דכירנא מלפני איזה שנים כאן בישיבה, הלא כל אחד בלי שום יוצא מן הכלל היה מתענה בער"ח אלול, והיו כאלה שהתענו כל היום, עד שהייתי צריך לשים עין פקיהא אם הייתי רואה הלוח ורך המזג, לעורר אותו שלא ימשיך בעצמו. ובעוה"ר הכיום נחלש כל זה, ובער"ח של עכשיו שאלתי בחור אחד אם הוא מתענה, והשיב הלא שפשוט שכח שהיום ער"ח אלול, ורעדה אחזתני לשמוע המענה, כי הלא שכחה כזו הוא עוד גרוע מעצם הדבר שאינו מתענה, כי האריך יתכן שישכחו שנמצאים בער"ח אלול. ושכחה כזו אומרת ששוכח תכלית ביאתו לעוה"ז, כי עדיין לא שכח שום אחד שהוא רעב ושהוא צריך לאכול, ואך אפשר לשכוח שהוא ער"ח אלול. הלא אנו נמצאים בסכנה רוחניות, וכל חולה יודע שהוא צריך לילך לרופא, ובעוה"ר אם אין מתעוררים לתשובה הש"ת שולח יסורים כי אין יסורים בלא חטא, ולכן נתן לנו הש"ת את החודש הזה שיוכלו לעשות קצת חשבון הנפש על מעשיו והנהגותיו של כל השנה ולשוב עליהם בחזקה.

ובפרט כאשר שומעים דברי תוכחה יש להתעורר, ושמעתי שהחפץ חיים זצ"ל הגיע פעם לווארשא וביקש מהאדמו"ר מגור זצ"ל לחתום על איזה קול קורא, והשיב לו שיש לו טעם הכמוס שאי אפשר לו לחתום. ואמר לו החפץ חיים זצ"ל שיש לחשוב אם זה טעם הכמוס רק למטה או שגם למעלה יסכימו לטעם הכמוס. וכאשר שמע הרבי מגור זצ"ל את דבריו לקח תיכף את העט בידו וחתם. וכך היה דרכם של בני אדם גדולים, שאף שבדאי היה לו טעם נחוץ הכמוס אתו, עכ"ז אם נדמה לו אף במשהו שיתכן שהצדק עם השני תיכף ביטל דעתו מפני דעת השני, ומפני דעת עליון ית"ש. ולכן צריכים להתעורר מאד כששומעים דברי תוכחה, כי אולי הצדק עם המעורר.

ולכן עורר נא התעוררו נא שירגישו רוח של ר"ש בין כותלי הישיבה בימים הללו, ויתעוררו לקום באשמורת מבלי שייצטרכו אף לעורר הבחורים משינתם, וכן התפילה צריך להיות באופן אחר, ושהיו בביהמ"ד זמן מסוים עוד לפני תפילה להתכונן לתפילה ולהתפלל להש"ת עוד לפני התפילה בהוספות תחניות ובקשות, כי הלא כל אחד יודע נגעי נפשו ולבבו. ודכירנא האריך שהיה נראה חודש אלול בישיבה בנייטרא, וכן היה נראה בכל המדינה, כשהגיע ערב ר"ח אמרו כל התהלים בציבור, והיה שם הרגשה של יוכ"פ ממש, ופני מרן זצ"ל הביעו פחד ומורא, ובעוה"ר רוב רובם מהללו נעקדו על קידוש ה' בעוד איזה ירחים אח"כ. ואנו בענייני צריכים ג"כ להתפלל ולשוב אל ה' בחזקה, ולבקש מהש"ת שייצילנו מכל השעות רעות המתרגשות לבוא לעולם, כי כפי הנראה מכל הסימנים אנו כבר דורו של משיח, או עכ"פ דור שלפניו זה המשמש כבריח התיכון לדורו של משיח, וצריכים להתעורר מאד לתשובה, כי בלי זה מי יודע מה עוד יולד יום ר"ל.

ואף הללו שנתרשלו במשך הזמן אבל עכשיו צריכים כולם להתעורר ברגשי תשובה, ולקבל על העתיד בכל הענינים, והש"ת הוא בעל החסד ויקבל בהחמים וברצון את תשובתנו. והללו שמתעוררים ברגשי קדושה ישתדלו ללמוד ולהתפלל בחיות דקדושה עד שיתעוררו גם אחרים לעשות כמוהם, ועי"ז יכונן להיות מזכי הרבים שאין חטא בא על ידם. וח"ו ששום אחד מכם לא יפול ביאוש שאין ביכולתו לשוב מדרכיו, אלא אדרבא עורר נא התעוררו נא והבא לטהר מסייעין אותם, והש"ת יעזור שנוכח כולנו לכתובה והתימה טובה.

דרוב הוי ודאי, משא"כ אי נאמר הדמיונות נשאר בכוחו ואלא דקי"ל דאחרי רבים להטות ולכן נקטינן כהורו, א"כ נמצא דרוב הוי ספק, והבן, ועכ"פ משמע מכל זה דמה דנקטינן כדברי הרוב זהו רק בנוגע להפסק דין, אבל בעצם יתכן שנשאר סברת המיעוט. והנה כל אלה בהיות סנהדרין בלשכת הגזית, אבל באמת אמרו"ל [סוטה ה:]: אע"פ שד' מיתות ביד"ב בטלו אבל דין ד' מיתות לא בטלו, וכמה רצועות של עגל יש להקב"ה בעולמו. אבל תכלית כל העונשים הוא שיתבונן האדם במצבו כדי שלא יצטרך לקבל העונש.

ובזה אפ"ל ביאור הפסוק שופטים ושוטרים תתן לך וגו' בכל שערך, וכמ"ש הספה"ק דיש כמה שערים בגוף האדם העינים והאזנים וראש הגויה וכו' והאדם צריך להשים שופטים ושוטרים בשערים הללו להשתמש בהם רק בדרך הטובה והישרה ולא ח"ו להפוך, ועי"ז יהיו השופטים והשוטרים הללו גם לשבטך, בבחינת אשור שבט אפי וגו' והיינו שלא יצטרכו ח"ו לקבל יסורים ועונשים, כי האדם בעצמו מתיישר בטובה מרדות אחת בלבבו של אדם. אבל יש בזה תנאי גמור שיהיה, ושפטו את העם משפט צדק, שלא יונה וירמה את עצמו אלא ידע את האמת מה שלפניו מה לקרב ומה לרחק.

ומה שהאדם בעצמו מתעורר לתשובה זהו בגדר של תשובה מאהבה אשר זדונות נעשו לו כזכות, והענין בזה כתבו הספה"ק במשל לשני עבדים שברחו מאדונייהם, והאחד התחרט על מעשהו ושב אל האדון מעצמו, והשני שלחו אחריו לחפשו עד שמצאוהו והחזירוהו לאדונו. וכאשר הגיע זמן התשלומין הרי להעבד הראשון ששב מעצמו שלמו לו גם על הזמן שברח, ולהשני לא שלמו לו על אותו זמן הבריחה. ושאל השני על סיבת הדבר והסבירו לו שאצל הראשון הרי במשך זמן הבריחה התבונן מעצמו שרוצה לשוב לאדונו ושב מדעת עצמו, ונמצא שע"י הבריחה הגיע להתבוננות שרוצה לשוב לאדונו, וא"כ הבריחה שגרם לו ההתבוננות הוא ג"כ לטובת האדון ושפיר מגיע לו שכר, משא"כ מי שהביאו אותו חזרה בע"כ אין ראייה שהיה לו איזה התבוננות, וא"כ לא יצא להאדון שום ריוח בבריחתו. וכן הענין שהשב מעצמו ע"י התבוננות, זדונות נעשו לו כזכות שע"י הזדונות התעורר לשוב, וא"כ מה טוב ומה נעים לשוב בהתבוננות עצמו, שיהיה בבחינת שהשופטים והשוטרים יהיו במקום לשבטך שהוא השבט והעונש.

ודכירנא בעת שלמדתי בנייטרא, והיה אז כבר בתקופת המלחמה, ובכל יום שמעו על אנשים שנחטפו בחוצות ונהרגו ל"ע, והרשעים באו מדי פעם לישיבה ג"כ לערוך חיפושים, ועשו אז מקומות מחבוא מתחת הבימה וגם מעל לארגזי הספרים שעלו שם לתקרת העליה, ומדי פעם באמצע הלימוד בעת ששמעו שהרשעים באים, אצו רצו להתחבא, ולפעמים אף לא היה זמן מספיק לסגור הגמרות, ועכ"ז בעת שעבר זמן החיפוש יצאו מהמחבוא ושוב ישבו אצל הגמרא ומרן זצ"ל המשיך ללמוד השיעור במקום שפסק כאילו לא היה. ואף אחד לא עלה על דעתו לבטל ואדרבה לצד שהיה זמן מסוכן ועת צרה הבינו כפשטות דביותר יש להתדבק רק בתוה"ק ולא זולת.

ויש להתעורר מאד שלא לבטל מלימוד התורה, כי אם מבטלים מלימוד במשך איזה ימים, אף שהיה בזה תירוץ, ואולי גם באמתלא של מצוה, אבל עכ"פ הרי יש בזה בזיון עצום להתוה"ק, כי מי שעושה מלאכה בעד אחרים לא היה מעלה בדעתו לבטל מעבודתו באמתלאות הללו, ויתכן שאצל האדם יהיו עוד בימים הבאים זמנים כאלו שמאד יתעורר הרצון לעסוק בתורה ולא יהיה לו האפשריות לזה, ויהיה הדבר אצלו לתמיהה למה אין מסייעין בידו שיוכל לעסוק קצת בתורה, ואז ישכח הדבר מלבבו שזהו שבביל שהיו זמנים כאלו שגרם לבזיון התורה.

ובעו"ה דבר כזה יש בו חילול ה' עצום ונורא, וידוע מש"כ החפץ חיים זצ"ל במכתבו דתלמידי רבי עקיבא שמתו בימים שבין פסח לעצרת, בשביל שלא נהגו כבוד זה בזה, הדמם שקבלו עונש חמור כמוה על עון זה, בשביל שיצא ממנה חילול ה', והוא מעורר שם בדבריו להזהר בכל המעשים והפעולות שלא יצא מזה ח"ו חילול ה' כי תוצאותיה מי ישרנה, ובעוה"ר בעינינו ראינו את החורבן הנורא שהיה אח"כ, שבדאי לא היה סיבה רק החטאים של אותו הדור, אלא מה שהתקבץ במשך כל העשרות שנים שלפניה.

והנה כל הדור של עכשיו המה שרידי אש מאותו חורבן הנורא, והדעת נותנת שכל הללו היו צריכים להיות צדיקים גמורים, שיסתפקו במועט וישמחו בחלקם ויקדישו כל ימיהם לעשות רצון הש"ת, ואבות הללו לבניהם ימסרו

מודעה משימחה
 בזה הנה מודיעים אשר יוכלו להשיג סי' די'
דרשת "ערב ראש חודש אלול" הידוע
 במרחץ הגה"צ זצ"ל
 אצל המערכת אוצר יונה - או אצל 'קרן שמואל ישע"י"
 בברכת כתיבה וחתומה טובה המערכת

לעילוי נשמת
הרבנית רבקה פארסט ב"ר משה יוסף ע"ה
 נכדת לרבינו הק' רבי אלימלך מליזענסק זי"ע
(אשת חבר הגה"צ רבי יונה הלוי פארסט זצ"ל)
 נלב"ע שב"ק ט' אלול תש"ס - שחל ג' כי תצא הבעל"ט
 ת.נ.צ. ב.ה.

יו"ל ע"י מערכת אוצר יונה - 659-6062 (845)
 צו באקומען דעם גליון וועכנטליך שיקט א אי-מעיל צו
YIDEL425@gmail.com